

วิวัฒนาการของระบบชาวไร่ตนเอง

ในการผลิตใบยาแห้งจากยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียนั้นต้องใช้วิธีรมไอร้อน โดยให้ความร้อนผ่านไปตามท่อที่อยู่ในเตาอบ ซึ่งความร้อนที่ส่งผ่านไปตามท่อจะเป็นตัวทำน้ำที่อยู่ในใบยาสดระเหยทำให้ใบยาแห้ง ดังนั้นวิธีการรมไอร้อนนั้นจึงต้องสร้างเตาอบหรือโรงรมขึ้น โดยเตาอบอาจก่อสร้างด้วยอิฐมวลูฐ ซีเมนต์บล็อก หรือ ไม้ ไม้ส่วนที่ใช้โคลนหรือดินเหนียวหรืออาจผสมด้วยมวลสัตว์พอกหนาให้ทั่วเพื่อช่วยป้องกันความร้อนระเหยออกไป ดังนั้นวิธีการผลิตใบยาแห้งจากยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียจึงแตกต่างจากการผลิตใบยาแห้งจากยาสูบพันธุ์อื่นๆ ซึ่งไม่ต้องใช้เตาอบ เช่น ยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ จะใช้วิธีรมด้วยอากาศ โดยชาวไร่จะปลูกและเก็บใบยาสดมารมได้ที่บ้านหรือโรงเรือน ให้อากาศเป็นตัวทำให้ใบยาแห้ง หรือยาสูบพันธุ์เตอร์กิช ซึ่งใช้วิธีรมด้วยแสงแดด ดังนั้นเตาอบจึงเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตใบยาแห้งจากยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย แต่แรกเริ่มผู้ที่นำเข้ามาเผยแพร่คือ บริษัทอังกฤษ-อเมริกันยาสูบ (B.A.T.) ในปีพ.ศ. 2475 ในระบบโรงบ่มนี้เอกชนจะเป็นเจ้าของสถานีบ่มใบยา ทำการบ่มใบยาแห้งที่รับมาจากชาวไร่ในสังกัดของตนซึ่งระบบโรงบ่มนี้มีผู้บ่มอยู่ 2 ประเภทคือ

1. ผู้บ่มอิสระ หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจบ่มใบยา ดำเนินการเพาะกล้าให้ชาวไร่ปลูกและรับซื้อใบยาสดจากชาวไร่มาบ่ม คัด มัด อัด และส่งขายใบยาแห้งให้โรงงานยาสูบตามโควตาที่ได้รับ

2. ผู้บ่มสรรพสามิต หมายถึง ผู้บ่มที่ประกอบการกิจเช่นเดียวกับผู้บ่มอิสระ แต่ไม่มีโควตาใบยาแห้งกับโรงงานยาสูบ จะผลิตใบยาเพื่อจำหน่ายแก่บริษัทส่งออกเท่านั้น

การที่ยาสูบเป็นพืชที่ถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติ ยาสูบ พ.ศ. 2509 ซึ่งต่อไปจะเรียกย่อๆว่า พ.ร.บ. ยาสูบ ซึ่งให้อำนาจกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง เป็นผู้ควบคุมดูแลทั้งด้านการปลูก การบ่มใบยา และการซื้อขายใบยา ดังนั้นผู้ที่จะปลูกยาสูบได้จะต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงาน ซึ่งในทางปฏิบัติคือ เจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิต การขออนุญาต การออกไปอนุญาต

และเงื่อนไขว่าด้วยการเพาะปลูกต้นยาสูบจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดเอาไว้ในกฎหมาย สำหรับผู้ทำการบ่มใบยา ก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจึงจะทำการบ่มใบยาได้ นอกจากนี้ พ.ร.บ. ยาสูบยังห้ามมิให้ผู้เพาะปลูกต้นยาสูบจำหน่ายใบยาสดแก่ผู้อื่นนอกจากผู้บ่มใบยาตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำการขายใบยาให้ผู้อื่นที่มีผู้บ่มใบยาที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ถือว่าทำผิด พ.ร.บ. ยาสูบแต่อย่างไรก็ดี พ.ร.บ. ยาสูบนี้ไม่มีผลครอบคลุมไปถึงผู้รับซื้อใบยา จึงมักเกิดการลักลอบซื้อขายใบยาสดกันอยู่เสมอ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ระบุว่าผู้รับซื้อทำผิดกฎหมาย จึงมีการซื้อขายใบยาสดที่ผิดกฎหมายอยู่เสมอ

เนื่องจากการปลูกยาสูบต้องมีการขออนุญาตปลูกก่อน ดังนั้นในระบบโรงบ่มนี้ทางโรงบ่มจะเป็นผู้รวบรวมรายชื่อชาวไร่ที่ต้องการปลูกยาสูบกับโรงบ่มไปขออนุญาตปลูกจากเจ้าหน้าที่และเมื่อได้ใบอนุญาตให้ดำเนินการปลูกได้ ทางโรงบ่มจะเป็นผู้เพาะกล้าและแจกจ่ายกล้ายาสูบให้ชาวไร่ปลูก ซึ่งชาวไร่ที่จะปลูกยาสูบให้โรงบ่มต้องเป็นชาวไร่ที่มีข้อตกลงหรือได้ทำสัญญาปลูกไว้กับโรงบ่ม ซึ่งการทำสัญญามักจะทำเป็นปีๆไป และเรียกการทำสัญญาระหว่างโรงบ่มกับชาวไร่ว่า การขึ้นเส้นปลูกใบยา และชาวไร่ที่ปลูกยาสูบให้โรงบ่มจะเป็น ลูกไร่ ของโรงบ่มนั้น ซึ่งบรรดาลูกไร่ของโรงบ่มนี้จะได้รับกล้ายาสูบ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช จากโรงบ่ม นอกจากนี้อาจขอรับสินเชื่อบริษัทอื่นได้อีก เช่น ค่าไถที่ เงินทดรองจ่าย เป็นต้น ซึ่งแล้วแต่ลูกไร่จะตกลงกับโรงบ่มและตลอดฤดูกาลผลิตทางโรงบ่มจะส่งพนักงานไร่ออกตรวจและให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ตลอดจนถึงกำหนดการเกี่ยวเกี่ยวใบยาสดแก่ลูกไร่ เมื่อใบยาสดแก่เต็มที่แล้วลูกไร่ของโรงบ่มก็จะนำเอาใบยาสดทั้งหมดไปขายให้โรงบ่มนั้น ถ้าเอาไปขายให้แก่ผู้บ่มรายอื่น ถือว่าผิดกฎหมาย (ตาม พ.ร.บ. ยาสูบ พ.ศ. 2509 ซึ่งมีโทษปรับเป็นเงินไม่เกิน 500 บาท) จากการที่ลูกไร่ของโรงบ่มเอาใบยาสดไปขายให้แก่โรงบ่มนี้เองจึงถูกเรียกว่า ชาวไร่ยาสด ซึ่งหมายถึงชาวไร่ยาสูบที่ผลิตใบยาสดขายให้แก่โรงบ่มตนเอง ระบบโรงบ่มนี้ยังคงดำเนินการผลิตมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับระบบชาวไร่บ่มเองนั้นเป็นระบบที่โรงงานยาสูบนำมาใช้ภายหลังในปี พ.ศ. 2509 ในระบบนี้ชาวไร่จะต้องดำเนินการปลูกและบ่มใบยาด้วยตนเอง แต่เดิมนั้นโรงงานยาสูบได้ให้ชาวไร่ปลูกยาสูบแล้วเอาใบยาสดมาขายให้แก่ทางโรงงานยาสูบ โดยให้ทางสถานีใบยาของสำนักงานไร่ยาสูบต่างๆซึ่งเป็นสาขาของโรงงานยาสูบเป็นผู้ทำการบ่มเป็นใบยาแห้งแล้วส่งไปให้โรงงานยาสูบ

ต่อมาทางโรงงานยาสูบมีความเห็นว่าควรที่จะโอนกิจการบ่มใบยาไปให้แก่ชาวไร่ที่เป็นลูกไร่ของสถานีใบยาของโรงงานยาสูบไปดำเนินการปลูกและบ่มใบยาด้วยตนเอง โรงงานยาสูบจึงได้นำระบบชาวไร่บ่มเองมาทดลองใช้ โดยทางโรงงานยาสูบจะคัดเลือกลูกไร่ของตนตามหลักเกณฑ์ดังนี้คือ ต้องเป็นชาวไร่ที่มีที่ดินเป็นของตนเองสำหรับก่อสร้างเตาบ่มและเพาะปลูกยาสูบ, มีแรงงานในครอบครัวพอเพียงที่จะดำเนินการเพาะปลูกและบ่มยาเองได้, มีทุนดำเนินการพอสมควร และ ต้องเป็นชาวไร่ที่เคยผลิตใบยาสดมีคุณภาพดีขายให้แก่โรงงานยาสูบมาก่อน ดังนั้น ชาวไร่บ่มเอง จึงหมายถึงชาวไร่ที่เคยปลูกใบยาสดให้โรงงานยาสูบ ซึ่งในปัจจุบันได้รับอนุญาตให้ปลูกเอง บ่มเอง และขายใบยาแห้งให้โรงงานยาสูบตามโควตาที่ได้รับ ต่อมาหลังจากสถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบได้เลิกทำการบ่มใบยาตั้งแต่ฤดูกาลผลิตปี 2521/2522 โรงงานยาสูบก็ได้โอนโควตาใบยาแห้งทั้งหมดให้ชาวไร่ทำการบ่มเอง แต่เนื่องจากโควตามีจำนวนน้อย ชาวไร่บ่มเองแต่ละรายจึงได้รับโควตา ยาแห้งประมาณรายละ 1,200 - 1,500 กิโลกรัม หรือ 1 เตา แต่อาจจะขอเพิ่มได้แต่ต้องไม่เกิน 2,400 กิโลกรัม (2 เตา) โดยทั่วไปชาวไร่จะปลูกยาประมาณรายละ 7 - 8 ไร่ก็สามารถมีใบยาเพียงพอที่จะนำส่งใบยาได้เต็มโควตา ดังนั้นการผลิตใบยาแห้งของชาวไร่บ่มเองจึงมีลักษณะเป็นเพียงอุตสาหกรรมในครอบครัว ในระยะแรกของการเริ่มระบบชาวไร่บ่มเองนั้นพนักงานฝ่ายไร่ของโรงงานยาสูบได้เป็นผู้แนะนำวิธีการก่อสร้างเตาบ่มตลอดจนวิธีการบ่มให้แก่ชาวไร่ นอกจากนี้ทางโรงงานยาสูบยังให้การสนับสนุนในด้านเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก และเทคโนโลยีด้านต่างๆ ให้แก่ชาวไร่ด้วย ในปัจจุบันชาวไร่บ่มเองสามารถดำเนินการผลิตได้ด้วยตนเองแล้ว

ในระยะแรกของการเริ่มระบบชาวไร่บ่มเอง จำนวนชาวไร่ที่หันมาบ่มยาเองยังมีจำนวนน้อย เพราะชาวไร่ส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเป็นชาวไร่บ่มเอง และการบ่มใบยาก็ค่อนข้างจะยุ่งยากเพราะยังไม่มี ความชำนาญ นอกจากนี้การก่อสร้างเตาบ่มยังต้องใช้เงินทุนมากทำให้ชาวไร่บางรายยังไม่ตัดสินใจหันมาเป็นชาวไร่บ่มเอง เพราะไม่กล้าเสี่ยงเอาเงินมาลงทุนสร้างเตาบ่มเพราะกลัวจะสูญเปล่า จากการศึกษาการขยายตัวของระบบชาวไร่บ่มเองนั้นพบว่า จำนวนชาวไร่บ่มเองในเขตจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ในระยะ 2 ปีแรกมีจำนวนไม่ถึง 100 ราย โดยเฉพาะในปีแรกเริ่ม (ปีการผลิต 2514/15) มีจำนวนชาวไร่บ่มเองเพียง 35 ราย ปีต่อมาจึงเพิ่มขึ้นเป็น 80 ราย แต่ปรากฏว่า ในปีการผลิต 2516/17 จำนวนชาวไร่บ่มเองเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่า

ตัวจากปีก่อนนั้น (คือเพิ่มจาก 80 ราย เป็น 238 ราย) และได้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ เป็น 1,483 รายในระยะเวลาเพียง 6 ปี จึงเห็นได้ชัดเจนว่า การขยายตัวของจำนวนชาวไร่บ่มเอง มีอัตราที่สูงมาก ในปีที่สถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบเลิกทำการบ่มยา (ปีการผลิต 2521/22) นั้น จำนวนชาวไร่บ่มเองเพิ่มไม่มากนัก แต่จำนวนเตาบ่มกลับเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปีที่มีจำนวนเตาบ่มมากที่สุดตั้งแต่มีชาวไร่บ่มเองมาจนถึงปัจจุบัน สาเหตุที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ ทางโรงงานยาสูบให้โอกาสชาวไร่ขอเตาบ่มเพิ่มขึ้นได้ทั้งนี้ก็หมายความว่า ชาวไร่ได้โควตาเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะทางโรงงานยาสูบได้โอนโควตาของสถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบมาให้ชาวไร่บ่มเอง แต่หลังจากปีการผลิต 2521/22 เป็นต้นมา จำนวนชาวไร่บ่มเองลดลงเรื่อยๆมาจนถึงปัจจุบัน แต่จำนวนเตาบ่มกลับมิได้เปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนชาวไร่ (ตารางที่ 3.1) จึงมีข้อสันนิษฐานว่า การที่จำนวนชาวไร่บ่มเองลดลงแต่จำนวนเตาบ่มมิได้เปลี่ยนแปลงนั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากการซื้อขายเตาบ่มกันมากขึ้น กระมลิตธิของเตาบ่มบางเตาจึงตกเป็นของชาวไร่บ่มเองซึ่งมีเตาบ่มอยู่แล้วแต่ได้ซื้อเพิ่มขึ้น จึงทำให้จำนวนเตาบ่มไม่เปลี่ยนแปลง แต่จำนวนชาวไร่บ่มเองจะลดลง เพราะได้มีการขายเตาบ่มไปแล้ว จากการศึกษาพบว่า ชาวไร่บ่มเองประมาณร้อยละ 18.67 ของชาวไร่ตัวอย่างเป็นเจ้าของเตาบ่มมากกว่า 1 เตา และเป็นชาวไร่บ่มเองที่มีเตาบ่ม 2 เตาบ่มมากที่สุด

ปัจจุบันโรงงานยาสูบบมิได้อนุญาตให้มีการเพิ่มจำนวนชาวไร่บ่มเองอีก เพราะทางโรงงานยาสูบไม่สามารถจัดสรรโควตาเพิ่มให้ได้ทั้งๆที่ยังมีชาวไร่อีกมากมายที่ต้องการเป็นชาวไร่บ่มเอง โควตาที่ทางโรงงานยาสูบจัดสรรให้แก่ชาวไร่บ่มเองในเขตจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะในฤดูกาลผลิตปี 2518/19 จำนวนโควตาที่โรงงานยาสูบจัดสรรให้แก่ชาวไร่บ่มเองเพิ่มขึ้นกว่าปีก่อน (ปี 2517/18) เกินกว่า 100 % (คือเพิ่มจาก 649,380 เป็น 1,171,500 กิโลกรัม) ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายของโรงงานยาสูบที่ต้องการเพิ่มการรับซื้อใบยาแห้งภายในประเทศให้มากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นผลดีแก่ชาวไร่บ่มเอง เป็นที่น่าสังเกตว่า ในระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปีการผลิตปี 2520/21 - 2523/24 จำนวนโควตาที่โรงงานยาสูบจัดสรรให้แก่ชาวไร่บ่มเองค่อนข้างจะคงที่ แต่มาเพิ่มขึ้นในปี 2524/25 เป็น 2 ล้านกว่ากิโลกรัม และในปี 2525/26 ซึ่งเป็นปีที่ตลาดยาสูบค่อนข้างดี ทางโรงงานยาสูบก็ได้เพิ่มปริมาณโควตาให้ชาวไร่มากขึ้น เมื่อพิจารณาจำนวนโควตาที่โรงงานยาสูบจัดสรรให้ชาวไร่บ่มเองตั้งแต่ระยะเริ่มแรกจนถึงปัจจุ

ตารางที่ 3.1 จำนวนชาวโรฮิงญาและโรฮิงญาในเขตสำนักงานโรฮิงญาเชียงใหม่

ฤดูกาลผลิต	สถานีแม่ริม		สถานีสันทราย		สถานีป่ากาพง		สถานีแม่มาลัย		สถานีแม่ล่อน		สถานีแม่เสนา		สถานีทิวไฮ		สถานีแม่พัฒนา		รวม	
	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย	จำนวนชาวโรฮิงญา	จำนวนชาวไทย
2514/15	19	2	2	2	2	2	-	10	10	2	2	2	-	-	-	-	36	35
2515/16	27	16	16	16	16	16	1	18	18	2	2	2	-	-	-	-	80	80
2516/17	51	68	70	54	54	54	6	40	40	5	5	5	6	6	8	8	238	240
2517/18	58	129	131	105	105	105	19	102	102	27	27	27	13	13	36	36	489	492
2518/19	99	192	194	220	220	220	45	134	134	40	40	40	32	32	90	90	852	855
2519/20	174	325	325	318	318	318	70	231	231	87	87	87	95	95	183	183	1483	1483
2520/21	175	322	326	322	322	322	68	229	230	87	87	87	94	94	181	181	1478	1485
2521/22	175	321	326	321	322	322	68	234	235	87	87	87	94	94	181	181	1481	1490
2522/23	175	321	326	320	321	321	68	233	234	87	87	87	94	94	181	181	1479	1488
2523/24	167	295	326	308	321	321	65	224	234	84	84	87	94	94	181	181	1418	1488
2524/25	155	289	326	306	321	321	65	215	234	84	84	87	94	94	180	181	1388	1488
2525/26	155	288	325	305	321	321	65	215	234	84	84	87	94	94	180	181	1386	1487
2526/27	155	288	325	302	320	320	65	215	234	84	84	87	94	94	180	181	1383	1486
2527/28	150	284	325	290	320	320	66	215	234	84	84	87	94	94	180	181	1363	1486

ที่มา : สำนักงานโรฮิงญาเชียงใหม่

นั้น (2514-2528) ชาวไร่เองได้รับการจัดสรรโคเวต้าเพิ่มขึ้นจาก 52,500 กิโลกรัม เป็น 1,987,200 กิโลกรัม โดยในระยะ 6 ปีแรก (ปีการผลิต 2514/15 - 2519/20) ชาวไร่เองได้รับโคเวต้าเพิ่มจำนวนมากเฉลี่ยแล้วปีละ 49.88 % เนื่องจากในช่วงนี้ชาวไร่ที่เป็นลูกไร่ของโรงงานยาสูบได้รับการสนับสนุนให้หันมาขีบยาเองมากขึ้น แต่ในระยะต่อมาเมื่อนำขีบยาชาวไร่เองมีจำนวนที่พอเหมาะแก่ความต้องการของโรงงานยาสูบแล้ว โรงงานยาสูบก็ได้ควบคุมปริมาณชาวไร่เองมิให้เพิ่มมากขึ้น เพราะกลัวจะมีปัญหาเรื่องจำนวนโคเวต้าขีบยาแห่งที่จะจัดสรรให้แก่ชาวไร่เอง จะเห็นได้ว่าหลังปีการผลิต 2519/20 เป็นต้นมา จำนวนโคเวต้าที่โรงงานยาสูบจัดสรรให้ชาวไร่เอง ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และบางปีก็มีการลดโคเวต้าขีบยาแห่งลงด้วย เนื่องจากโรงงานยาสูบมีสต็อกขีบยาแห่งเหลือค้างอยู่มาก จึงมีนโยบายต้องลดโคเวต้าของชาวไร่เองเพื่อควบคุมปริมาณขีบยาแห่งให้พอเหมาะ

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนโคเวต้าที่ได้รับกับการรับซื้อจริงของโรงงานยาสูบ จะพบว่า ในแต่ละปีจำนวนโคเวต้าที่โรงงานยาสูบจัดสรรให้ชาวไร่เองกับจำนวนขีบยาที่รับซื้อจริงไม่เท่ากันเลย แต่พอจะคาดคะเนได้ว่า ถ้าปีใดราคาขีบยาแห่งค่อนข้างดี อย่างเช่น ปี 2525/26 ปริมาณการรับซื้อจริงจะมากกว่าโคเวต้าที่ทางโรงงานยาสูบจัดสรรให้จะเท่ากัน แต่ถ้าปีใดที่ราคาขีบยาแห่งเลว ปริมาณการรับซื้อจริงจะมากกว่าโคเวต้าที่ทางโรงงานยาสูบจัดสรรให้ ซึ่งเป็นเพราะว่า เมื่อราคาขีบยาแห่งไม่ดี ชาวไร่เองก็ไม่สามารถนำขีบยาไปขายให้แก่พ่อค้าหรือบริษัทส่งออกได้ จึงมักจะเอายามาเข้าโคเวต้าและเรียกร้องให้ทางโรงงานยาสูบเพิ่มการรับซื้อจริงให้มากขึ้น เช่นในปี 2527/28 ชาวไร่เองได้รับการจัดสรรโคเวต้าเพียง 1,987,200 กิโลกรัม แต่โรงงานยาสูบรับซื้อจริงถึง 2,154,564 กิโลกรัม ทั้งนี้เพราะมีการรับซื้อกรณีพิเศษเพิ่มขึ้นอีก 8.8 % ของจำนวนโคเวต้า โดยมีข้อตกลงว่าชาวไร่จะต้องยินยอมให้มีการหักโคเวต้าในปี 2530/31 (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 โคเวต้า ปริมาณที่รับซื้อจริง และ ราคาเฉลี่ยที่โรงงานยาสูบรับซื้อ
จากชาวไร่ตนเองในเขตสำนักงานไร่ยาสูบเชียงใหม่

ฤดูกาลผลิต	โคเวต้า (กิโลกรัม)	รับซื้อจริง (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
2514/15	52,500	51,321	16.08
2515/16	93,000	83,046	17.89
2516/17	360,000	512,448	22.05
2517/18	649,380	869,005	23.04
2518/19	1,171,500	1,910,482	23.39
2519/20	2,039,400	2,336,746	25.87
2520/21	1,731,195	1,730,350	26.39
2521/22	1,736,295	1,734,432	28.38
2522/23	1,734,000	1,728,210	33.35
2523/24	1,734,000	1,613,893	33.50
2524/25	2,220,900	2,216,368	41.74
2525/26	2,439,800	2,439,045	41.64
2526/27	1,992,000	2,204,089	41.53
2527/28	1,987,200	2,154,564	42.76

ที่มา : สำนักงานไร่ยาสูบเชียงใหม่

ลักษณะทั่วไปของชาวไร่ตนเอง

สมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษาครัวเรือนตัวอย่างทั้งชาวไร่ตนเองและชาวไร่ยาสด พบว่า ชาวไร่ตนเองมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.2 คน โดยมีสัดส่วนของสมาชิกในครอบครัวทั้งหญิงและชายต่างก็เท่ากัน คือ เฉลี่ยครัวเรือนของชาวไร่ตนเองจะมีสมาชิกทั้งหญิงและชายครัวเรือนละ 2.1 คน สำหรับครัวเรือนของชาวไร่ยาสด พบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.0 คน และสัดส่วนของสมาชิกในครัวเรือนทั้งหญิงและชายจะเท่ากันพอดีคือ 2.0 คน (ตารางที่ 3.3) จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า ครัวเรือนโดยเฉลี่ยของชาวไร่ตนเองจะใหญ่กว่าครัวเรือนชาวไร่ยาสด การมีครอบครัวใหญ่จะสามารถมีแรงงานเพิ่มเติมสำหรับการบ่มไຍา

การศึกษา

ทางด้านการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนของชาวไร่ตนเองและชาวไร่ยาสด ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของสมาชิกในครัวเรือนจบการศึกษาเพียงชั้นต่ำกว่า ป.4 หรือจบชั้น ป.4 พอดี รองลงมาคือ จบชั้นสูงกว่า ป.4 ถึง ม.ศ.3 และสูงกว่า ม.ศ.3 ตามลำดับ ซึ่งร้อยละ 83.94 ของครัวเรือนชาวไร่ตนเองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้น ป.4 หรือจบชั้น ป.4 เท่านั้น ที่เหลือร้อยละ 13.32 ระดับการศึกษาสูงกว่าชั้น ป.4 ถึง ม.ศ.3 และอีกร้อยละ 2.74 มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.ศ.3 แต่สำหรับครัวเรือนชาวไร่ยาสด พบว่า ร้อยละ 94.16 ของสมาชิกในครัวเรือนมีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้น ป.4 หรือ จบชั้น ป.4 และ ร้อยละ 5.4 และ 0.44 มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้น ป.4 ถึง ม.ศ.3 และสูงกว่าชั้น ม.ศ.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3)

จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนชาวไร่ตนเองมีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกในครัวเรือนชาวไร่ยาสด

ลักษณะการประกอบอาชีพ

โครงสร้างการประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างนี้ จะพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีงานทำ ซึ่งจะได้จำแนกตามลักษณะการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง จากการศึกษาครัวเรือนครัวเรือนตัวอย่าง โดยจำแนกอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนตามการประกอบอาชีพหลัก ปรากฏว่าสมาชิกในครัวเรือนของชาวไร่บ่มเองจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งได้แก่ การทำนา , ทำสวน ผัก , ทำไร่ยาสูบ ฯลฯ ถึงร้อยละ 93.08 ส่วนที่เหลือคือ อาชีพหลักอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยอาชีพหลักต่างๆหลายประเภทเช่น ค้าขาย , รับราชการ , รับจ้างทั่วไป ฯลฯ ทั้งนี้เพราะจำนวนผู้ประกอบอาชีพหลักเหล่านี้มีเพียงจำนวนน้อย ซึ่งมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 6.92 ของผู้มีงานทำทั้งหมด สำหรับชาวไร่ยาสูบสัดส่วนของสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีสูงถึงร้อยละ 93.21 ที่เหลือก็ประกอบอาชีพหลักอื่นๆซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับสัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพหลักซึ่งเป็นชาวไร่บ่มเอง (ตารางที่ 3.3)

ในด้านารประกอบอาชีพรองนั้น ผลการศึกษาพบว่า จากจำนวนผู้ที่มีงานทำทั้งหมดซึ่งเป็นสมาชิกของครัวเรือนชาวไร่บ่มเองนั้นส่วนหนึ่งไม่มีอาชีพรอง คือ เท่ากับร้อยละ 36.09 ส่วนผู้ที่มีงานทำและมีอาชีพรองด้วยปรากฏว่า สมาชิกในครัวเรือนประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมาคือ รับจ้างทำการเกษตรทั่วไป ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 24.80 และ 23.50 ตามลำดับ ที่เหลือก็มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และ อาชีพอื่นๆอีกเพียงเล็กน้อย สำหรับอาชีพรองของครัวเรือนชาวไร่ยาสูบนั้นปรากฏว่าอาชีพรับจ้างทำการเกษตรทั่วไปเป็นอาชีพรองที่สำคัญของสมาชิกในครัวเรือนของชาวไร่ยาสูบ ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 39.78 ส่วนผู้ที่มีงานทำแต่ไม่มีอาชีพรองก็มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 37.96 ที่เหลือก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม , ค้าขาย , รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านโครงสร้างการประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนชาวไร่บ่มเองนั้น ปรากฏว่า ไม่มีอาชีพรองเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนอาชีพรองที่สำคัญมากได้แก่ อาชีพค้าขาย และ อาชีพรับจ้างทำการเกษตรทั่วไป สำหรับอาชีพรองของสมาชิกในครัวเรือนชาวไร่ยาสูบ ส่วนใหญ่จะมีอาชีพรองคือ รับจ้างทำการเกษตร รองลงมาคือ ไม่มีอาชีพรอง

ขนาดของฟาร์ม

จากการศึกษาขนาดการถือครองที่ดินทำกินของครัวเรือนชาวไร่บ่มเอง พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วชาวไร่บ่มเองจะถือครองที่ดินสำหรับปลูกพืชทุกชนิดรวมกันครัวเรือนละ 13 ไร่ ซึ่งจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ถือครองที่ดินที่เป็นเจ้าของเองคิดเป็นร้อยละ 69.0 ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งจำนวนที่ดินที่ถือครองโดยเป็นเจ้าของเองเฉลี่ยต่อครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 9 ไร่ สำหรับการถือครองที่ดินอีกร้อยละ 31 ของครัวเรือนทั้งหมดเป็นการถือครองที่ดินประเภทที่เป็นผู้เช่า โดยจำนวนที่ดินที่เช่าเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 4 ไร่ ซึ่งรูปแบบการถือครองประเภทผู้เช่านี้จะมีทั้งการเช่าในรูปแบบการแบ่งผลผลิต(ตามอัตราที่ตกลงกัน เช่น แบ่งครึ่งผลผลิตระหว่างผู้เช่ากับผู้ให้เช่า , แบ่งผลผลิต 3 ส่วน โดยให้เจ้าของที่ดิน 1 ส่วน ผู้เช่าทำกิน 2 ส่วน เป็นต้น) และการเช่าในลักษณะทั่วไปคือ การจ่ายค่าเช่าเป็นเงิน ซึ่งสัดส่วนของผู้เช่าในลักษณะทั่วไปนี้ มีสัดส่วนถึงร้อยละ 28.5 และผู้เช่าที่มีการจ่ายค่าเช่าในรูปแบบการแบ่งผลผลิตมีเพียงร้อยละ 2.5 ในจำนวนครัวเรือนที่เป็นผู้เช่าร้อยละ 31 ของครัวเรือนตัวอย่าง

สำหรับชาวไร่ยาสด จากการศึกษพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วชาวไร่ยาสดจะถือครองที่ดินทำกินสำหรับปลูกพืชทุกชนิดรวมกันครัวเรือนละ 6.7 ไร่ ซึ่งในจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ถือครองที่ดินที่เป็นเจ้าของเองคิดเป็นร้อยละ 59.7 ซึ่งจำนวนที่ดินที่ถือครองโดยเป็นเจ้าของเองเฉลี่ยครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 4 ไร่ สำหรับการถือครองที่ดินประเภทที่เป็นผู้เช่า มีสัดส่วนร้อยละ 32.8 ของครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด โดยมีจำนวนที่ดินที่เช่าเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 2.2 ไร่ ซึ่งรูปแบบการถือครองประเภทผู้เช่านี้จะมีทั้งการเช่าในรูปแบบการแบ่งผลผลิตและการเช่าในลักษณะทั่วไปคือ การจ่ายค่าเช่าเป็นเงิน ซึ่งสัดส่วนของผู้เช่าที่จ่ายค่าเช่าในรูปแบบการแบ่งผลผลิตมีเพียงร้อยละ 11.5 ของครัวเรือนตัวอย่าง และผู้เช่าในลักษณะทั่วไปมีร้อยละ 21.3 ของครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด และการถือครองที่ดินอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นประเภทสุดท้ายคือ การถือครองที่ดินประเภทที่ได้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 7.5 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยที่ดินที่ถือครองที่ไม่ต้องเสียค่าเช่าเฉลี่ยต่อครัวเรือนชาวไร่ยาสดทั้งหมดเท่ากับ 0.5 ไร่ (ตารางที่ 3.3)

สรุปแล้ว คริว เรือนชาวไร่บ่มเองจะถือครองที่ดินทำกินรวมทุกประเภทมากกว่าชาวไร่ยาสด และที่ดินที่ถือครองส่วนใหญ่ของทั้งชาวไร่บ่มเองและชาวไร่ยาสดจะเป็นการถือครองที่ดินประเภทที่เป็นเจ้าของเองเกินกว่าครึ่งหนึ่งของคริว เรือนตัวอย่างทั้งหมด

การใช้แรงงานและการจ้างแรงงานของชาวไร่บ่มเอง

ยาสูบเป็นพืชเศรษฐกิจที่แตกต่างจากพืชอื่น เนื่องจากพืชอื่นเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วก็ถือว่าเสร็จสิ้นกระบวนการผลิตในระดับไร่นา แต่ยาสูบยังต้องผ่านการบ่มเพื่อเปลี่ยนสภาพใบยาสดให้เป็นใบยาแห้งเสียก่อน ดังนั้นจึงมีขั้นตอนของการบ่มเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากยาสูบเป็นพืชที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่สูง ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิตและเมื่อนำเข้าเตาบ่มเพื่อบ่มใบยาสดให้เป็นใบยาแห้งก็ยังคงต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด จะเห็นว่าทุกขั้นตอนของการผลิตต้องใช้แรงงาน ดังนั้นแรงงานจึงมีส่วนอย่างมากในการผลิตยาสูบ ยาสูบเป็นพืชที่ต้องการแรงงานมาก แรงงานที่นำมาผลิตยาสูบ มีทั้งแรงงานในครอบครัว แรงงานจ้าง และแรงงานแลกเปลี่ยน

เนื่องจากการผลิตยาสูบในระบบชาวไร่บ่มเองเป็นการผลิตขนาดเล็ก จึงมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว ทั้งนี้เพราะแรกเริ่มที่โรงงานยาสูบจัดตั้งระบบชาวไร่บ่มเองนั้นก็เพราะต้องการใช้ชาวไร่ยาสูบได้ใช้แรงงานครอบครัวในการผลิตอย่างเต็มที่จะได้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานซึ่งเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิต เพราะการผลิตเท่าที่ได้รับโควตานั้นชาวไร่บ่มเองสามารถกระทำได้ในครอบครัว แต่ในปัจจุบันจะพบว่า ชาวไร่บ่มเองส่วนใหญ่จะผลิตใบยาเกินโควตา ดังนั้นแรงงานครอบครัวที่มีอยู่จึงอาจไม่พอ เพียงที่จะผลิตได้จึงมีการจ้างแรงงานมาช่วยในหลายๆขั้นตอนการผลิต นอกจากนี้ก็อาจจะมีการแลกเปลี่ยนแรงงานกัน ในบางช่วงของการผลิตซึ่งเป็นลักษณะโดยทั่วไปของสังคมเกษตรกรในประเทศไทยที่มีการแลกเปลี่ยนแรงงานกัน แต่อย่างไรก็ตามแรงงานครอบครัวก็ยังคงความสำคัญในการผลิต เพราะยาสูบเป็นพืชที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ดังนั้นผู้เป็นเจ้าของซึ่งก็คือตัวชาวไร่บ่มเองและครอบครัวจึงทุ่มเทดูแลเอาใจใส่ในการผลิตยาสูบอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ใบยาสดที่มีคุณภาพดีตลอดจนดูแลการบ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ได้ใบยาแห้งคุณภาพดีด้วย

สำหรับการผลิตยาสูบในระบบโรงบ่มจะมีความแตกต่างจากระบบชาวไร่บ่มเอง เพราะมีลักษณะเป็นการผลิตขนาดใหญ่ เนื่องจากโคเวต้าใบยาแห้งที่ได้รับจากโรงงานยาสูบมีมากกว่าชาวไร่บ่มเอง การผลิตจึงมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม ในระบบโรงบ่มนี้ทางโรงบ่มจะรับซื้อใบยาสดจากลูกไร่ของโรงบ่มเพื่อนำมาบ่มเป็นใบยาแห้ง ดังนั้นจึงไม่มีช่วงของการผลิตใบยาสดเหมือนระบบชาวไร่บ่มเอง การผลิตของโรงบ่มจึงเป็นการนำเอาใบยาสดที่รับซื้อมาบ่มเป็นใบยาแห้งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้โรงบ่มจะไม่ได้ผลิตยาสดเองแต่ก็มีการบ่มใบยาซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานสูง ดังนั้นแรงงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตยาสูบทั้งในระบบโรงบ่มและระบบชาวไร่บ่มเอง

แต่ในระบบโรงบ่มนี้ชาวไร่ยาสดซึ่งเป็นลูกไร่ของโรงบ่มจะเป็นผู้ผลิตยาสดแล้วนำมาขายให้กับโรงบ่ม ดังนั้นการใช้แรงงานในการปลูกยาสูบจึงเป็นการใช้แรงงานของชาวไร่ยาสด จากการศึกษาพบว่า ตลอดฤดูกาลเพาะปลูกยาสูบ ชาวไร่ยาสดจะใช้แรงงานในการปลูกยาสูบโดยเฉลี่ย 45.75 คน-วัน/ไร่ ซึ่งเป็นแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 32.48 คน-วัน/ไร่ (71.35 %) และเป็นแรงงานจ้างเฉลี่ย 13.27 คน-วัน/ไร่ (28.65 %) จะเห็นได้ว่าการผลิตใบยาสดของชาวไร่ยาสดจะใช้แรงงานครอบครัวเสียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการผลิตใบยาสูบของชาวไร่ยาสดเป็นการผลิตขนาดเล็ก คือ ครอบครัวละ 1 - 2 ไร่ ทำให้สามารถใช้แรงงานในครอบครัวได้อย่างเต็มที่ จึงมีการจ้างแรงงานน้อย และในกลุ่มตัวอย่างชาวไร่ยาสดที่ทำการศึกษาไม่มีการใช้แรงงานแลกเปลี่ยน

เนื่องจากการผลิตยาสูบในระบบชาวไร่บ่มเอง ชาวไร่บ่มมักจะปลูกและบ่มใบยาด้วยตนเอง แต่ก็มีบางครอบครัวที่มีแรงงานไม่เพียงพอที่จะดำเนินการผลิตได้เอง จึงต้องมีการจ้างแรงงานมาช่วย แรงงานที่ถูกจ้างมาทำงานมีทั้งแรงงานชายและแรงงานหญิง นอกจากนี้ยังมีการใช้แรงงานแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนแรงงานระหว่างครอบครัวชาวไร่บ่มเองเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเพาะปลูกยาสูบ แต่แรงงานแลกเปลี่ยนนี้มีอยู่น้อยเมื่อเทียบกับการใช้แรงงานในครอบครัวและแรงงานจ้าง การใช้แรงงานในครอบครัวชาวไร่บ่มเองพบว่า จะมีการใช้แรงงานในทุกขั้นตอนของการผลิต เริ่มตั้งแต่เพาะกล้า ปลูก ไปจนถึงการบ่มใบยา ตลอดจนการแยกเกรดใบยาเพื่อนำออกขาย การหีบห่อ จนกระทั่งนำใบยาไปขาย

เนื่องจากในระบบชาวไร่บ่มเอง ชาวไร่นิยมเพาะกล้าพันธุ์เพื่อปลูกเอง นอกจากบางรายที่มีได้เพาะกล้าเองอาจจะซื้อต้นกล้ามาปลูกแต่ก็ไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มชาวไร่บ่มเองเพราะอาจได้กล้าพันธุ์ที่ไม่แข็งแรงเหมือนเพาะเองและราคาอาจแพงเกินไป การที่ชาวไร่บ่มเองต้องเพาะกล้าซึ่งเป็นงานที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่มากเป็นพิเศษ แรงงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดเพราะถ้ามีการดูแลอย่างถูกวิธี ต้นกล้าที่ได้ก็จะมีแข็งแรงเมื่อนำไปปลูก โอกาสที่จะเจริญเติบโตเป็นต้นยาสูบที่สมบูรณ์ก็มีมาก ดังนั้นการใช้แรงงานในระบบชาวไร่บ่มเองจึงมากกว่าชาวไร่ยาสูบโดยทั่วไปเพราะมีการเพาะกล้าเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จากการศึกษาการใช้แรงงานของชาวไร่บ่มเองพบว่า ตลอดฤดูกาลเพาะปลูกยาสูบ ชาวไร่บ่มเองจะใช้แรงงานในการปลูกยาสูบเฉลี่ยไร่ละ 34.7 คน-วัน/ไร่ ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานครอบครัวและแรงงานจ้าง นั่นคือ เป็นแรงงานครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 43.23 ของการใช้แรงงานทั้งหมด โดยมีการจ้างแรงงานร้อยละ 47.23 ของการใช้แรงงานทั้งหมด ที่เหลือร้อยละ 9.51 เป็นแรงงานแลกเปลี่ยน (เฉลี่ย 3.3 คน-วัน/ไร่) จะเห็นว่า ในระบบชาวไร่บ่มเองมีการใช้แรงงานสูงมากในช่วงของการผลิตใบยาสูบ เพราะชาวไร่บ่มเองต้องการใบยาสูบที่มีคุณภาพดี จึงต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างเต็มที่ ตั้งแต่เริ่มเพาะกล้าจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะช่วงของการกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย การปราบศัตรูพืช และการให้น้ำ ซึ่งมีความจำเป็นเพราะมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้ได้ผลผลิตใบยาสูบที่มีคุณภาพดี

การที่ยาสูบเป็นพืชที่ต้องการแรงงานมาก จึงปรากฏว่า แรงงานที่มีอยู่ในครอบครัวชาวไร่บ่มเองไม่พอเพียงที่จะผลิตใบยาสูบได้ จึงมีการจ้างแรงงานมาช่วย จากการศึกษาพบว่ามีการใช้แรงงานจ้างมากกว่าแรงงานในครอบครัวเสียอีก สำหรับอัตราค่าจ้างที่ถือเป็นเกณฑ์ปกติที่จ้างกันในกลุ่มชาวไร่บ่มเองตกวันละประมาณ 30 บาท/คน แต่ถ้าเป็นช่วงของการเก็บเกี่ยวใบยาสูบ อัตราค่าจ้างอาจจะเพิ่มขึ้นเป็นวันละ 35 - 40 บาท/คน เพราะเวลาทำงานต่อวันยาวขึ้น การเก็บเกี่ยวใบยาสูบจะต้องเก็บใบยาแต่เช้ามีดรวมทั้งต้องตัดเกรดใบยาเป็นพวงๆ นำไปเสียบ และ นำเข้าเตาบ่ม ซึ่งบางทีก็อาจต้องทำงานถึงเย็นเพราะต้องการนำใบยาสูบเข้าบ่มภายในวันนั้นหรืออย่างช้าที่สุดก็ในวันรุ่งขึ้น

สำหรับแรงงานแลกเปลี่ยนนั้นจะไม่มีค่าจ้าง แต่เป็นการแลกเปลี่ยนแรงงานกันระหว่างครอบครัวชาวไร่ โดยที่ถ้าครอบครัวหนึ่งส่งแรงงานไปช่วยอีกครอบครัวหนึ่ง เมื่อใดที่ครอบครัวนี้ต้องการแรงงานครอบครัวที่เคยได้รับการช่วยเหลือแรงงานก็จะส่งคนในครอบครัวมาช่วยเป็นการตอบแทน แต่ปรากฏว่า ในปัจจุบันแรงงานแลกเปลี่ยนมีน้อยมากเมื่อเทียบกับการใช้แรงงานในครอบครัวและแรงงานจ้าง ทั้งนี้เป็นเพราะความไม่สะดวกในการแลกเปลี่ยนแรงงานมีมาก เนื่องจากบางเวลาชาวไร่ไม่สามารถจะแลกเปลี่ยนแรงงานกันได้เพราะต่างก็ต้องการแรงงานอย่างเร่งด่วน ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดชาวไร่ย่อมเองจึงใช้แรงงานที่มีอยู่ในครอบครัวหรือหาแรงงานมาเพิ่มโดยการจ้าง สำหรับปัญหาเรื่องการจ้างแรงงานเท่าที่ศึกษายังไม่พบว่ามีการแข่งขันกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังมีการว่างงานในภาคเกษตรอยู่มาก ดังนั้นการผลิตยาสูบจึงเป็นการช่วยลดปัญหาการว่างงานในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทำให้ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้ ซึ่งช่วยให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

เนื่องจากการผลิตยาสูบของชาวไร่ตนเองไม่ได้ทำการผลิตแค่เพียงใบยาสดเท่านั้นแต่เป็นการผลิตใบยาแห้ง ดังนั้นจึงต้องมีการรมใบยาเข้ามาเกี่ยวข้อง การรมใบยาเป็นงานที่ต้องการความชำนาญสูงอีกทั้งต้องดูแลอย่างใกล้ชิด จากการศึกษาปรากฏว่า การรมใบยาของชาวไร่ตนเองจะใช้แรงงานครอบครัวมากกว่าแรงงานจ้าง นั่นคือ จะใช้แรงงานครอบครัวถึงร้อยละ 54.88 ของการใช้แรงงานทั้งหมด ที่เหลือร้อยละ 45.12 เป็นการใช้แรงงานจ้าง สำหรับแรงงานแลกเปลี่ยนไม่มีการใช้ช่วงของการผลิตใบยาแห้ง ส่วนใหญ่ของแรงงานจ้างจะเป็นแรงงานที่ใช้ขนใบยาออกจากเตา ตูปรอท และ แยกเกรดใบยา ซึ่งการตัดเกรดใบยาต้องการคนที่มีความชำนาญจริงๆจึงจะตัดเกรดใบยา (รวมทั้งมัดใบยา) ให้เข้าพวกกันได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมักเป็นแรงงานหญิงเสียเป็นส่วนใหญ่ สำหรับอัตราค่าจ้างนิยมจ้างเหมือนกัน เป็นกก. หรือตามปริมาณงานที่ทำ

การเลือกปลูกพืชฤดูฝนและฤดูแล้ง

ชาวไร่ตนเองนอกจากจะปลูกยาสูบแล้ว ยังปลูกพืชอื่นอีกด้วย จากการศึกษาปรากฏว่า ในช่วงฤดูฝน ชาวไร่ตนเองถึงร้อยละ 74.67 ของจำนวนชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดจะปลูกพืชฤดูฝนรวม

กับการปลูกยาสูบ ที่เหลือร้อยละ 25.4 ของชาวไร่ตัวอย่างจะไม่ปลูกพืชฤดูฝน จากจำนวนชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดนั้น จากการศึกษพบว่า ในกลุ่มชาวไร่บ่มเองที่ไม่ปลูกพืชฤดูฝนนี้จะมีชาวไร่อยู่ 3 ลักษณะคือ

1. ชาวไร่ที่ปลูกแต่ยาสูบอย่างเดียว มีจำนวนถึงร้อยละ 12.03 ของจำนวนชาวไร่ที่ไม่ปลูกพืชฤดูฝน
2. ชาวไร่ที่เป็นผู้บ่มอย่างเดียว มีจำนวนร้อยละ 8.02
3. ชาวไร่ที่ปลูกยาสูบร่วมกับพืชฤดูแล้ง มีจำนวนร้อยละ 5.34 (ตารางที่ 3.3) และพืชที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ข้าวนาปี ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 81.96 ของจำนวนชาวไร่ที่ปลูกพืชฤดูฝน รองลงมาได้แก่ ผัก และ ข้าวโพด (ตารางที่ 3.3)

สำหรับพืชฤดูแล้ง ชาวไร่บ่มเองส่วนใหญ่หรือร้อยละ 70.7 ของชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดจะไม่ปลูกพืชฤดูแล้ง แต่ก็มีชาวไร่บ่มเองอีกร้อยละ 29.3 ของชาวไร่ตัวอย่างที่ปลูกพืชฤดูแล้ง ซึ่งพืชฤดูแล้งที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ถั่วเหลือง ซึ่งเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 59.1 ของจำนวนชาวไร่ตัวอย่างที่ปลูกพืชฤดูแล้ง รองลงมาได้แก่ หอมกระเทียม และ ผัก (ตารางที่ 3.3)

สำหรับชาวไร่ยาสด จากการศึกษพบว่า ชาวไร่ยาสดนิยมปลูกพืชฤดูฝนเหมือนชาวไร่บ่มเอง คือ ชาวไร่ตัวอย่างถึงร้อยละ 88 ของจำนวนชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดจะปลูกพืชฤดูฝน แต่ที่เหลืออีกร้อยละ 12 จะไม่ปลูกพืชฤดูฝน และพืชฤดูฝนที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ข้าวนาปี ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 75.95 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ผัก และ ข้าวโพด (ตารางที่ 3.3)

สำหรับการปลูกพืชฤดูแล้ง ถ้าเปรียบเทียบกับชาวไร่บ่มเอง จะพบว่า ชาวไร่ยาสดนิยมปลูกพืชฤดูแล้งมากกว่าชาวไร่บ่มเอง เนื่องจากว่า เมื่อเสร็จสิ้นขบวนการเก็บเกี่ยวใบยาสดแล้ว ชาวไร่ก็จะปลูกพืชอื่นต่อ แต่สำหรับการผลิตใบยาแห้งของชาวไร่บ่มเองยังต้องมีขบวนการบ่มเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งขบวนการบ่มใบยาจะกินเวลาหลายเดือน จึงมีชาวไร่บ่มเองจำนวนมากที่ไม่สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้ สำหรับชาวไร่ยาสด ปรากฏว่า นิยมปลูกพืชฤดูแล้งถึงร้อยละ 61.7 ของจำนวนชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมด ที่เหลืออีกร้อยละ 33.3 จะไม่ปลูกพืชฤดูแล้ง และ พืชฤดูแล้งที่นิยม

ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ผัก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 47.9 ของชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดที่ปลูกพืชฤดูแล้ง พืชที่นิยมปลูกมากที่สุดรองจากผักคือ ถั่วเหลือง และ หอมกระเทียม (ตารางที่ 3.3)

สรุปได้ว่า ทั้งชาวไร่เองและชาวไร่ยาสตนนิยมปลูกข้าวในฤดูฝน แต่สำหรับพืชฤดูแล้ง นั้น ชาวไร่ยาสตนนิยมปลูกมากกว่าชาวไร่เอง เนื่องจากชาวไร่เองยังต้องผ่านขบวนการไถนา ซึ่งกินเวลานานเป็นเดือนๆ จึงเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้

รายได้ของครัวเรือน

จากการศึกษารายได้ของครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดของชาวไร่เอง พบว่า ครัวเรือนของชาวไร่เองจะมีรายได้จากทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง ซึ่งรายได้ที่กล่าวถึงในเรื่องนี้จะรวมทั้งรายได้ที่เป็นตัวเงินและรายได้จากผลผลิตที่มีได้ขายเป็นเงิน แต่จะนำผลผลิตเก็บไว้กินเอง เช่น กรณีของข้าว ซึ่งชาวไร่เองส่วนใหญ่จะปลูกข้าวไว้กินเองและบางส่วนจะนำออกขาย ดังนั้นรายได้ที่คำนวณจากครัวเรือนตัวอย่างจึงรวมทั้งรายได้ที่ได้จากการขายข้าวที่เป็นตัวเงินรวมทั้งรายได้ที่เกิดจากการเก็บข้าวไว้กินเองอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น รายได้ของครัวเรือนชาวไร่เองหรือชาวไร่ยาสตนจึงค่อนข้างจะสูงไปกว่ารายได้ที่งานวิจัยอื่นๆ ได้ศึกษาเอาไว้ ทั้งนี้ เพราะใช้นิยามคำว่ารายได้แตกต่างกันไป จากครัวเรือนตัวอย่างที่ศึกษาพบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว ครัวเรือนชาวไร่เองจะมีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ยครัวเรือนละ 111,805 บาทต่อปี และมีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ยครัวเรือนละ 11,842.3 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากยาสูบคิดเป็นร้อยละ 80.4 ของรายได้เฉลี่ย

สำหรับครัวเรือนชาวไร่ยาสตน พบว่า มีรายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลักครัวเรือนละ 24,715.2 บาทต่อปี และมีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ยครัวเรือนละ 4,386.7 บาทต่อปี และรายได้ที่ได้จากยาสูบคิดเป็นร้อยละ 42.87 ของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (ตารางที่ 3.3)

จากการศึกษานี้ทำให้ทราบว่า ยาสูบเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของครัวเรือนชาวไร่เองเมื่อเทียบกับรายได้จากแหล่งอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่า รายได้จากยาสูบของครัวเรือนชาวไร่เองเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากยาสูบของครัวเรือนชาวไร่ยาสตนจะมีรายได้มากกว่าเพราะสามารถ

ตารางที่ 3.3 ลักษณะทั่วไปของชาวไร่แม่เอง

รายการ	ชาวไร่แม่เอง	ชาวไร่ยาสด
1. ขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	4.2	4.0
ชาย	2.1	2.0
หญิง	2.1	2.0
2. การศึกษา (ร้อยละ)	100.00	100.00
ต่ำกว่า ป. 4 ถึง ป.4	84.94	94.16
สูงกว่า ป.4 ถึง ม.ศ.3	13.32	5.40
สูงกว่า ม.ศ. 3	2.74	0.44
3. ลักษณะการประกอบอาชีพ		
อาชีพหลัก (ร้อยละ)	100.00	100.00
เกษตรกรรม	93.08	93.21
ค้าขาย	2.20	0.36
รับราชการ	1.57	1.07
รับจ้างทั่วไป	2.20	2.86
อื่นๆ	0.94	2.50
อาชีพรอง (ร้อยละ)	100.00	100.00
เกษตรกรรม	2.32	2.55
ค้าขาย	24.80	5.84
รับจ้างทำการเกษตรทั่วไป	23.50	39.78
รับจ้างทั่วไป	7.62	6.93
อื่นๆ	5.63	6.93
ไม่มีอาชีพรอง	36.09	37.96

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) ลักษณะทั่วไปของชาวไร่ตนเอง

รายการ	ชาวไร่ตนเอง	ชาวไร่ยาสด
4. ขนาดการถือครองที่ดิน (ร้อยละ)	100.00	100.00
เป็นเจ้าของ	69.00	59.70
เป็นผู้เช่า	31.00	32.80
เช่าในรูปแบ่งผลผลิต	2.50	11.50
เช่าเป็นเงิน	28.50	21.30
ได้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า	-	7.50
การถือครองที่ดินทำกินเฉลี่ยต่อ	13.00	6.70
ครัวเรือน (ไร่)		
เป็นเจ้าของ	9.00	4.00
เป็นผู้เช่า	4.00	2.20
เช่าในรูปแบ่งผลผลิต	0.30	0.80
เช่าเป็นเงิน	3.70	1.40
ได้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า	-	0.50
5. การจ้างแรงงาน		
(ร้อยละ)	100.00	100.00
แรงงานครอบครัว	43.23	71.35
แรงงานจ้าง	47.23	28.65
แรงงานแลกเปลี่ยน	9.54	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) ลักษณะทั่วไปของชาวไร่ตนเอง

รายการ	ชาวไร่ตนเอง	ชาวไร่อาศัย
6. การเลือกปลูกพืชฤดูฝนและฤดูแล้ง		
(ร้อยละ)	100.00	100.00
ปลูกพืชฤดูฝน	74.60	88.00
ไม่ปลูกพืชฤดูฝน	25.40	12.00
ปลูกพืชฤดูแล้ง	29.30	66.70
ไม่ปลูกพืชฤดูแล้ง	70.7	33.30
พืชที่นิยมปลูกในฤดูฝน (ร้อยละ)	100.00	100.00
ข้าวนาปี	81.96	75.95
ผัก	9.84	15.19
ข้าวโพด	4.92	3.79
ถั่วลิสง	1.64	1.72
พืชอื่นๆ	1.64	3.80
พืชที่นิยมปลูกในฤดูแล้ง (ร้อยละ)	100.00	100.00
ถั่วเหลือง	59.10	30.10
ผัก	9.10	47.90
หอมกระเทียม	29.30	13.70
ถั่วลิสง	4.50	2.70
ข้าวตอก	-	5.50
ชาวไร่ที่ไม่ปลูกพืชฤดูฝน	25.40	
ปลูกยาสูบอย่างเดียว	12.03	
เป็นผู้นำอย่างเดี่ยว	8.02	
ปลูกยาสูบร่วมกับพืชฤดูแล้ง	5.34	

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) ลักษณะทั่วไปของชาวไร่ตนเอง

รายการ	ชาวไร่ตนเอง	ชาวไร่ยาสด
7. รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน		
(บาท/ปี)	123,647.30	29,101.90
อาชีพหลัก	111,805.00	24,715.20
อาชีพรอง	11,842.30	4,386.70
รายได้จากยาสูบ	99,366.10	12,476.90
ร้อยละของรายได้จากยาสูบจากราย	80.40	42.90
ได้เฉลี่ยทั้งหมด		

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

เพิ่มรายได้จากขบวนการบ่มใบยาเป็นใบยาแห้งอีกขบวนการหนึ่ง จึงมีรายได้จากยาสูบที่ดีกว่าการ
ขายเป็นใบยาสดทันที

ประเภทของชาวไร่บ่มเอง

ตามหลักเกณฑ์ที่โรงงานยาสูบกำหนดไว้แล้ว ชาวไร่บ่มเองจะต้องทำการปลูกและบ่มยา
เอง แต่จากการศึกษาปรากฏว่า นอกจากชาวไร่บ่มเองจะปลูกและบ่มยาเองแล้ว มีชาวไร่บ่มเอง
บางรายทำตัวเป็นผู้บ่มอย่างเดียว โดยจ้างให้ชาวไร่อื่นปลูกยาให้ โดยจ่ายปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชให้
เหมือนระบบโรงบ่ม แล้วรับซื้อใบยาสดมาบ่มเป็นใบยาแห้งเอง ดังนั้นถ้าจะแยกประเภทของชาวไร่
บ่มเอง สามารถแยกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ชาวไร่บ่มเองที่ปลูกและบ่มยาเอง ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 61.3 ของจำนวนตัว
อย่างทั้งหมด
2. ชาวไร่บ่มเองที่ทำตนเป็นผู้บ่มอย่างเดียว ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 8.0 ของจำนวนตัว
อย่างทั้งหมด
3. ชาวไร่บ่มเองที่ทั้งปลูกและบ่มยาเองและในขณะเดียวกันก็ทำตนเป็นผู้บ่มไปด้วย ซึ่ง
มีจำนวนถึงร้อยละ 30.7 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด (ตารางที่ 3.4)

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ชาวไร่บ่มเองที่ปลูกและบ่มยาเองมีอยู่เป็นจำนวน 61.3 %
ซึ่งปฏิบัติตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงงานยาสูบที่ต้องการให้ชาวไร่บ่มเองปลูก และบ่มยาด้วยตนเอง
โดยใช้แรงงานในครอบครัวที่มีอยู่ เพราะมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว แต่ชาวไร่บ่มเองราย
ที่จ้างปลูกและซื้อยาสดมาบ่มเองนั้นอาจเป็นเพราะว่า ชาวไร่ไม่มีแรงงานในครอบครัวเพียงพอที่จะ
ปลูกยาเองได้ และบางรายก็ต้องการมีรายได้รายนอกโคเวตต้าเพิ่มแต่จะปลูกเองก็ไม่พอ จึงได้ใช้วิธี
จ้างให้ชาวไร่อื่นปลูกให้ แต่จะอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นชาวไร่บ่มเองประเภทใดก็ตาม สิ่งที่ทำ
เหมือนกันหมดก็คือ การบ่มใบยาเอง แต่ถ้านำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับชาวไร่ยาสดแล้ว จะพบว่า
ทั้งร้อยละเปอร์เซ็นต์ของชาวไร่ยาสดจะปลูกยาเอง เพราะการผลิตใบยาสดของชาวไร่ยาสดนั้นเป็น
การปลูกจำนวนน้อยในเนื้อที่ขนาดเล็ก คือ เฉลี่ยแล้วครัวเรือนละ 2.2 ไร่ แต่ในครัวเรือนของ
ชาวไร่บ่มเองจะปลูกยาสูบถึงครัวเรือนละ 9.3 ไร่ ดังนั้นครัวเรือนของชาวไร่บ่มเองจึงอาจมี

แรงงานในครอบครัวไม่เพียงพอที่จะช่วยปลูกและบ่มยาเองได้

ในการศึกษาขนาดของการดำเนินการปลูกยาสูบของชาวไร่บ่มเองทั้ง 3 ประเภท พบว่า ชาวไร่บ่มเองประเภทที่ปลูกและบ่มเอง จะมีขนาดของการดำเนินการปลูกเฉลี่ยครัวเรือนละ 11.02 ไร่ ประเภทที่จ้างปลูกทั้งหมดโดยทำตนเป็นผู้บ่มอย่างเดียวจะจ้างปลูกเฉลี่ยครัวเรือนละ 24 ไร่ และประเภทสุดท้ายคือ ปลูกและจ้างปลูก จะมีขนาดของการดำเนินการเฉลี่ยครัวเรือนละ 13.82 ไร่ (ตารางที่ 3.5) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ชาวไร่บ่มเองประเภทที่จ้างปลูกอย่างเดียว จะมีขนาดของการดำเนินการปลูกยาสูบมากกว่าชาวไร่บ่มเองอีก 2 ประเภท ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ชาวไร่บ่มเองประเภทนี้จะมีโควต้ามากและมีทุนในการดำเนินการที่จะจ้างปลูกได้ จึงมักไม่ปลูกเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวไร่บ่มเองประเภทนี้จะเป็นผู้มีฐานะดีกว่าชาวไร่บ่มเองอีก 2 ประเภท และมีลักษณะเป็นนายทุนน้อยนั่นเอง ชาวไร่บ่มเองประเภทที่ปลูกและบ่มเองนั้น จะมีขนาดของการดำเนินการปลูกยาสูบที่น้อยที่สุด เพราะส่วนใหญ่จะใช้แรงงานในครอบครัว แต่ก็อาจมีการจ้างแรงงานมาช่วยในบางขั้นตอนการผลิต ดังนั้นขนาดของการดำเนินการจึงน้อยกว่าประเภทอื่น เพราะถ้าทำการปลูกมากเกินไปแรงงานย่อมไม่เพียงพอซึ่งทำให้การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนประเภทสุดท้ายคือ ชาวไร่บ่มเองที่ปลูกยาเองและในขณะเดียวกันก็จ้างปลูกด้วย ชาวไร่บ่มเองประเภทนี้มีการผลิตมากกว่าชาวไร่บ่มเองที่ปลูกและบ่มยาเองอย่างเดียว แต่สัดส่วนของการดำเนินการก็ไม่แตกต่างกันไปมากนัก ส่วนใหญ่ที่จ้างปลูกเพิ่มเพราะไม่สามารถดำเนินการปลูกเองได้หมดเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องแรงงานในครอบครัวและที่ดินที่จะใช้เพาะปลูก และยังมีเหตุผลอีกคือ เพื่อจะได้มียาเกินไว้ขายนอกโควต้า และเพื่อประกันความเสี่ยงในกรณีที่ยาที่ปลูกเองเกิดความเสียหายไปจะได้มียาส่งในโควต้าได้หมด

การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์

เนื่องจากชาวไร่บ่มเองจะต้องเพาะกล้ายาสูบเพื่อเอามาใช้ปลูกหรือจ่ายให้ชาวไร่ที่จ้างปลูกเอง ดังนั้นจึงเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างชาวไร่บ่มเองกับชาวไร่ยาสด เพราะชาวไร่ยาสดไม่ต้องเพาะกล้าเอง เมื่อถึงเวลาปลูกก็จะไปรับกล้ายาสูบมาจากโรงบ่ม แต่ชาวไร่บ่มเองจะต้องดำเนินการเพาะกล้าเอง ดังนั้นขบวนการผลิตใบยาสดของชาวไร่บ่มเองจึงต้องเพิ่มการเพาะกล้าเข้า

ตารางที่ 3.4 ประเภทของชาวไร่บ่มเอง

ประเภทของชาวไร่บ่มเอง	ร้อยละของจำนวนตัวอย่าง
ปลูกและบ่มยาเอง	61.30
จ้างปลูกทั้งหมด(ทำตนเป็นผู้บ่มอย่างเดียว)	8.00
ทั้งปลูกเองและจ้างปลูก	30.70
รวม	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.5 ขนาดของการดำเนินการปลูกยาสูบ

หน่วย : ไร่

ประเภทของชาวไร่บ่มเอง	ขนาดของการดำเนินการ
ปลูกและบ่มยาเอง	11.02
จ้างปลูกทั้งหมด	24.00
ปลูกเองและจ้างปลูก	13.82

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ไปอีกชั้นตอนหนึ่ง ซึ่งการเพาะกล้านี้ค่อนข้างจะยุ่งยากและเสี่ยงสำหรับผู้ที่ไม่มีความชำนาญเพราะ การเพาะกล้าอาจได้รับความเสียหายหรือต้นกล้าไม่แข็งแรง เมื่อเอาไปปลูกก็จะได้ต้นยาสูบที่ไม่สม บบูรณ์เต็มที่ ผลผลิตจึงอาจลดลงได้ ดังนั้นชาวไร่บ่มเองจึงต้องเพาะกล้าเอง และมักจะปฏิบัติอย่างนี้ มาทุกๆปีจนเกิดความชำนาญและแน่ใจว่าจะได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์เต็มที่ ดังนั้นชาวไร่บ่มเองส่วนหนึ่งจึง ต้องเก็บเมล็ดพันธุ์เอาไว้เพื่อนำมาเพาะกล้าในปีต่อไป แต่ทางสถานีเอบยาของโรงงานยาสูบก็ได้ให้ ความช่วยเหลือแก่ชาวไร่บ่มเองในเรื่องเมล็ดพันธุ์ โดยชาวไร่บ่มเองสามารถไปขอรับเมล็ดพันธุ์ยา สูบได้จากทางสถานีเอบยาที่อยู่ใกล้บ้าน แต่เมล็ดพันธุ์ที่ทางสถานีเอบยาจ่ายให้แก่ชาวไร่บ่มเองมีจำนวน ไม่เพียงพอสำหรับการปลูกยาสูบ ชาวไร่บ่มเองจึงต้องเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เองบ้าง แต่ก็มีชาวไร่บาง รายที่ไปซื้อเมล็ดพันธุ์จากสหกรณ์ผู้ผลิตเอบยาสูบไทยจำกัด จากการศึกษาพบว่า ชาวไร่บ่มเองเกินกว่า ครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 64.8) ของชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดจะไปรับเมล็ดพันธุ์จากสถานีเอบยา ที่เหลือ ร้อยละ 34.1 จะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เอง และมีเพียงร้อยละ 1.1 ที่ซื้อเมล็ดพันธุ์มาจากสหกรณ์ผู้ผลิต เอบยาสูบไทยจำกัด (ตารางที่ 3.6)

การตัดสินใจเลือกฤดูกาลปลูกยาสูบ

เนื่องจากการปลูกยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในภาคเหนือ สามารถปลูกได้เกือบตลอดปี โดย แยกเป็นเอบยารุ่นต่างๆได้ 4 รุ่นคือ

1. รุ่นยาฝน (Early Crop) การปลูกยารุ่นนี้มี 2 ระยะเวลาคือ

ระยะแรก จะปลูกตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม - กันยายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน บริเวณที่ปลูกจึงต้องจำกัดอยู่เฉพาะในบริเวณที่เป็นที่ดอน มีการระบายน้ำได้สะดวก

ระยะที่ 2 จะเริ่มปลูกในช่วงปลายฤดูฝน คือ ประมาณเดือน ตุลาคม บริเวณที่ปลูกจะเป็นที่ดอนหัวไร่ปลายนา ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ และ นาข้าวที่ไม่ได้ปลูกข้าวในช่วงนั้น

2. รุ่นข้าวเบา (Middle Crop) เริ่มปลูกในเดือนพฤศจิกายน ในที่นาหลังจาก

การเก็บเกี่ยวข้าวเบาแล้วเสร็จ

3. รุ่นข้าวปี (Late Crop) เริ่มปลูกในเดือนธันวาคม - มกราคม ในที่นาหลัง

จากการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีแล้ว

4. ยาเมษา (April Crop) เริ่มปลูกตั้งแต่กลางเดือนมีนาคม - พฤษภาคม ใน

บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ หรือ ในที่ซึ่งสามารถระบายน้ำได้ดี

จากการศึกษาการเลือกฤดูกาลปลูกยาสูบ ปรากฏว่า ชาวไร่บ่มเองที่ถูกเลือกเป็นตัว
 อย่างนิยมปลูกยารุ่นยาฝน ระยะที่ 2 ซึ่งปลูกในเดือนตุลาคมมากกว่ายารุ่นอื่น เพราะ ยา
 เดือนนี้ให้ผลผลิตสูงและคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของตลาด นอกจากนี้สภาวะภูมิอากาศยังเหมาะสมต่อ
 การปลูกยาอีกด้วย เนื่องจากเป็นยาที่ปลูกปลายฤดูฝนจึงไม่ต้องกลัวเรื่องใบยาจะโดนฝนมากเกินไป
 และไม่เสี่ยงต่อโรคแมลงเหมือนยาฝนในระยะแรก นอกจากนี้สภาวะอากาศในเดือนตุลาคมก็ค่อนข้างดี
 เพราะไม่แล้งหรือหนาวจัดจนเกินไป ทำให้ต้นยาเจริญเติบโตได้ดี ซึ่งสัดส่วนของชาวไร่บ่มเองที่ปลูก
 ยาเดือนตุลาคมมีถึงร้อยละ 52.03 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด รุ่นที่นิยมปลูกรองลงมาได้แก่ ยารุ่น
 ข้าวเบา ซึ่งปลูกในเดือนพฤศจิกายน ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 21.95 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด
 ที่เหลือคือ ยารุ่นยาฝน ระยะแรก ซึ่งปลูกในเดือนกรกฎาคม - กันยายน กับ ยารุ่นข้าวปี จะมีสัดส่วน
 ส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 13.01 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด (ตารางที่ 3.7)

การปลูกยาสูบของชาวไร่บ่มเองส่วนมากนั้นจะนิยมปลูกยาสูบติดต่อกันเป็นรุ่นๆ อาจปลูก
 2 หรือ 3 รุ่นก็ได้ แต่ชาวไร่บ่มเองบางรายก็อาจปลูกยาสูบรุ่นเดียว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชาวไร่
 ตัวอย่างถึงร้อยละ 47.83 นิยมปลูกยาสูบ 2 รุ่นติดต่อกัน และยารุ่นที่นิยมปลูกติดต่อกันมากที่สุดคือ
 ยาฝนเดือนตุลาคมและยารุ่นข้าวเบาเดือนพฤศจิกายน ส่วนชาวไร่ตัวอย่างอีกร้อยละ 46.38 นิยม
 ปลูกยาสูบรุ่นเดียว และยารุ่นที่ปลูกมากที่สุดคือ ยาเดือนตุลาคม ที่เหลืออีกร้อยละ 5.79 ของชาวไร่ตัว
 อย่างจะปลูกยา 3 รุ่นติดต่อกัน และรุ่นที่ปลูกได้แก่ ยาฝน เดือนตุลาคม ยารุ่นข้าวเบา และ ยารุ่น
 ข้าวปี (ตารางที่ 3.8)

สำหรับการเลือกฤดูกาลปลูกยาสูบของชาวไร่ยาสดนั้น ปรากฏว่า ชาวไร่ยาสดที่ถูกเลือก
 เป็นตัวอย่างนิยมปลูกยารุ่นข้าวปี ซึ่งปลูกในเดือนธันวาคมมากกว่ายารุ่นอื่นๆ เพราะยารุ่นนี้ทางโรง
 บ่มมีที่ว่างสำหรับให้ชาวไร่ใช้ปลูกยาได้ นอกจากนี้ยารุ่นนี้ยังไม่เสี่ยงต่อโรคและแมลง และใช้ปลูก
 ทดแทนรุ่นอื่นที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งสัดส่วนของชาวไร่ยาสดที่ปลูกยารุ่นข้าวปีมีถึงร้อยละ 44.9
 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด รุ่นที่นิยมปลูกรองลงมาได้แก่ ยารุ่นยาฝน เดือนตุลาคม ซึ่งมีสัดส่วนร้อย
 ละ 25.51 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด ที่เหลือร้อยละ 18.37 ของจำนวนตัวอย่างจะปลูกยารุ่นยา
 ฝน ระยะแรก และ อีกร้อยละ 11.22 จะปลูกยารุ่นข้าวเบา (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.6 เมล็ดพันธุ์

การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์	ร้อยละของการเลือกใช้
เมล็ดพันธุ์จากสถานีไบยา	64.80
เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เอง	34.10
ซื้อจากสหกรณ์ผู้ผลิตไบยาสูบไทยจำกัด	1.10
รวม	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.7 การตัดสินใจเลือกฤดูกาลปลูกยาสูบ

ฤดูกาลปลูกยาสูบ	ร้อยละของชาวไร่ตนเองที่เลือกปลูก	ร้อยละของชาวไร่ยาสดที่เลือกปลูก
ยารุ่นยาฝน ระยะที่ 1	13.01	18.37
ยารุ่นยาฝน ระยะที่ 2	52.03	25.51
ยารุ่นข้าวเบา	21.95	11.22
ยารุ่นข้าวปี	13.01	44.90
รวม	100.00	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ชาวไร่ชาวดังนิยมนิยมปลูกยาติดต่อกันเป็น 2 รุ่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชาวไร่ตัวอย่างร้อยละ 18.68 ที่นิยมนิยมปลูกยาสูบ 2 รุ่นติดต่อกัน และชาวไร่ที่นิยมนิยมปลูกติดต่อกันมากที่สุดคือ รุ่นยาฝน เดือนตุลาคม กับ รุ่นข้าวเบา เดือนพฤศจิกายน แต่ชาวไร่ชาวดังส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 81.33 นิยมนิยมปลูกยาสูบรุ่นเดียว และรุ่นที่นิยมนิยมปลูกมากที่สุดคือ ยารุ่นข้าวปี (ตารางที่ 3.8)

การตัดสินใจปลูกยาสูบ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ว่า ชาวไร่เองแต่เดิมก็คือ ชาวไร่ที่ปลูกใบยาสดขายให้สถานีหมักใบยาของโรงงานยาสูบ ดังนั้นก่อนที่จะเป็นชาวไร่ที่หันมาปลูกยาสูบ ชาวไร่เองก็คือ เกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีและพืชอื่น ๆ เป็นอาชีพหลัก ต่อมาเมื่อการปลูกยาสูบแพร่หลายขึ้น จึงมีผู้หันมาปลูกยาสูบมากขึ้น จากการศึกษพบว่า ชาวไร่เองที่หันมาปลูกยาสดขายให้ทางสถานีหมักใบยาของโรงงานยาสูบนั้น ประมาณร้อยละ 80 ของจำนวนชาวไร่ตัวอย่าง ทางสถานีหมักใบยาเป็นผู้ชักชวนให้มาปลูก ที่เหลือหันมาปลูกยาสูบเพราะการชักชวนของญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนบ้าน สำหรับชาวไร่ชาวดังนั้น จากการศึกษพบว่า ร้อยละ 56 ของชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมดหันมาปลูกยาสูบเพราะทางโรงบ่มเป็นผู้ชักชวนให้มาปลูก ที่เหลือร้อยละ 28 ของชาวไร่ตัวอย่างญาติพี่น้องเป็นผู้ชักชวนให้มาปลูก อีกร้อยละ 12 หันมาปลูกยาสูบโดยคำชักชวนของเพื่อนบ้าน แต่มีอีกร้อยละ 4 ของชาวไร่ตัวอย่างไม่มีผู้ชักชวนมาปลูก แต่มาขอโรงบ่มปลูกเองเพราะเห็นบรรดาผู้ที่ปลูกยาสูบมีรายได้น่าพอใจกว่าปลูกพืชอื่นอีกหลายชนิด จึงทดลองปลูกยาสูบดูบ้าง (ตารางที่ 3.9)

เหตุผลที่เลือกปลูกยาสูบ

สำหรับเหตุผลที่ชาวไร่เองหันมาปลูกยาสูบนั้นก็มียุ่หลายประการ แต่จากการศึกษาปรากฏว่า การที่ชาวไร่เองหันมาปลูกยาสูบนั้นเพราะว่า ยาสูบทำรายได้ให้แก่ผู้ปลูกดีกว่าการปลูกพืชอื่นหลายชนิด ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 50.7 ของชาวไร่ตัวอย่างที่หันมาปลูกยาสูบ เหตุผลรองลงมาคือ ไม่เสี่ยงเพราะมีราคาประกัน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 26.7 ของชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมด และที่เหลืออีกร้อยละ 22.7 ชาวไร่หันมาปลูกยาสูบเพราะ ปลูกพืชอื่นไม่ได้ผลดีจึงลองเปลี่ยนมาปลูกยาสูบ (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.8 จำนวนรุ่นที่ชาวไร่เลือกปลูกยาสูบ

จำนวนรุ่น	ร้อยละของชาวไร่ตนเองที่เลือกปลูก	ร้อยละของชาวไร่ยาสดที่เลือกปลูก
1 รุ่น	46.38	81.33
2 รุ่น	47.83	18.67
3 รุ่น	5.79	-
รวม	100.00	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.9 ผู้ชักชวนให้ชาวไร่หันมาปลูกยาสูบ

ผู้ชักชวน	ร้อยละของผู้ชักชวนชาวไร่ตนเอง	ร้อยละของผู้ชักชวนชาวไร่ยาสด
สถาบันแม่ไวยาของ โรงงานยาสูบ	80.00	-
ญาติพี่น้อง	16.00	28.00
เพื่อนบ้าน	4.00	12.00
โรงบ่ม	-	56.00
ไม่มีผู้ชักชวน	-	4.00
รวม	100.00	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

สำหรับเหตุผลที่ชาวไร่ยาสดหันมาปลูกยาสูบนั้น จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 80 ของชาวไร่ตัวอย่างหันมาปลูกยาสูบเพราะ ยาสูบทำราย ได้ดีกว่าการปลูกพืชอื่นอีกหลายชนิด เหตุผลรองลงมาคือ มีแหล่งรับซื้อแน่นอน ไม่เสี่ยงว่าจะขายผลผลิตไม่ได้ เพราะใบยาสดที่ผลิตได้จะถูกนำไปขายให้โรงบ่มทั้งหมด (ตารางที่ 3.10)

จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นชาวไร่บ่มเองหรือชาวไร่ยาสด ส่วนใหญ่จะหันมาปลูกยาสูบ เพราะทำราย ได้ดีกว่าการปลูกพืชอื่นหลายชนิด

การตัดสินใจเลือกปลูกพืชอื่นแทนยาสูบ

ชาวไร่บ่มเองถ้าไม่ปลูกยาสูบก็ยังมีหนทางเลือกที่จะปลูกพืชอื่นได้หลายชนิด จากการศึกษาปรากฏว่า ชาวไร่บ่มเองประมาณ 1 ใน 4 หรือร้อยละ 28 ของชาวไร่ตัวอย่าง จะเลือกปลูกถั่วเหลือง รองลงมาคือ ร้อยละ 17.3 ของชาวไร่ตัวอย่างทั้งหมด จะเลือกปลูกผักแทนถ้าหากไม่ปลูกยาสูบ แต่ก็มีชาวไร่ถึงร้อยละ 22.6 ของชาวไร่ตัวอย่างที่เลือกจะไม่ปลูกพืชอื่นแทนยาสูบ แต่จะหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนการปลูกยาสูบ และร้อยละ 10.7 ยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะปลูกพืชชนิดใดแทนการปลูกยาสูบ (ตารางที่ 3.11)

ส่วนชาวไร่ยาสด จากการศึกษาพบว่า ชาวไร่ยาสดส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 42.7 ของชาวไร่ตัวอย่าง จะเลือกปลูกผักแทนยาสูบ รองลงมาคือ ร้อยละ 29.3 จะเลือกปลูกถั่วเหลือง (ตารางที่ 3.11)

จากการศึกษาจะเห็นว่า ไม่ว่าจะ เป็นชาวไร่บ่มเองหรือชาวไร่ยาสดต่างก็เลือกที่จะปลูกถั่วเหลืองและผักแทนยาสูบมากกว่าพืชชนิดอื่น เนื่องจากการปลูกถั่วเหลืองและผักนั้น ปลูกง่าย การดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก นอกจากนี้ยังมีตลาดรับซื้อและความต้องการของตลาดในพืชทั้ง 2 ชนิดนี้ยังมีอีกมาก

ตารางที่ 3.10 เหตุผลที่ชาวไร่นาปลูกยาสูบ

เหตุผล	ร้อยละของจำนวนตัวอย่างชาวไร่ตนเอง	ร้อยละของจำนวนตัวอย่างชาวไร่นา
รายได้ดีกว่าปลูกพืชอื่น	50.70	80.00
ไม่เสี่ยงเพราะมีราคาประกัน	26.70	6.70
ไม่เสี่ยงเพราะมีแหล่งรับซื้อแน่นอน	-	10.70
ปลูกพืชอื่นไม่ได้ผลดีจึงหันมาปลูกยาสูบ	27.70	2.70
รวม	100.00	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.11 พืชที่ชาวไร่เลือกปลูกแทนยาสูบ

พืช	ร้อยละของจำนวนตัวอย่างชาวไร่ตนเอง	ร้อยละของจำนวนตัวอย่างชาวไร่ยาสูบ
ถั่วเหลือง	28.0	29.3
ผัก	17.3	42.7
ถั่วลิสง	9.3	5.3
หอมกระเทียม	2.7	5.3
พืชอื่นๆ	9.3	-
ยังไม่ตัดสินใจว่าจะปลูกพืชชนิดใด	10.7	6.7
ไม่ปลูกพืชชนิดอื่นแทนยาสูบ	22.6	10.7
รวม	100.0	100.0

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ระบบการปลูกพืช

เนื่องจากชาวไร่บ่มเองก็คือเกษตรกรโดยทั่วไปนั่นเอง แต่พิเศษตรงที่เป็นเกษตรกรที่มีระบบการปลูกพืชซึ่งมียาสูบร่วมด้วย จากการศึกษาปรากฏว่า ระบบการปลูกพืชของชาวไร่บ่มเองที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างมีหลากหลายถึง 15 ระบบด้วยกัน ระบบที่นิยมปลูกมีตั้งแต่ชนิดเดี่ยวไปจนถึง 4 ชนิด และระบบที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ข้าวนาปี-ยาสูบ ระบบนี้คิดเป็นร้อยละ 52.17 ของระบบการปลูกพืชที่นิยมปลูกกันในกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 3.12)

สำหรับชาวไร่ยาสูบ จากการศึกษาพบว่า ชาวไร่ยาสูบที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างมีระบบพืชที่หลากหลายกว่าชาวไร่บ่มเอง คือมีมากถึง 18 ระบบ มีทั้งระบบพืชตั้งแต่ชนิดเดี่ยวไปจนถึง 5 ชนิด และส่วนใหญ่จะเป็นระบบพืชที่คล้ายคลึงกันกับระบบพืชของชาวไร่บ่มเองนั่นเอง ระบบพืชที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ข้าวนาปี-ยาสูบ-ผัก ซึ่งเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 20 ของระบบพืชที่ชาวไร่ยาสูบนิยมปลูก รองลงมาคือ ข้าวนาปี-ยาสูบ (ร้อยละ 17.33) ข้าวนาปี-ยาสูบ-ผัก-ถั่วเหลือง (ร้อยละ 10.67) และ ผัก-ยาสูบ (ร้อยละ 10.67) ซึ่งทั้ง 4 ระบบนี้คิดเป็นร้อยละ 58.67 ของระบบพืชที่นิยมปลูกในกลุ่มตัวอย่างชาวไร่ยาสูบ (ตารางที่ 3.12) ดังนั้นระบบพืชของชาวไร่บ่มเองจึงน้อยกว่าชาวไร่ยาสูบและที่นิยมปลูกกันมากที่สุดก็เป็นระบบพืชที่มีพืชเพียง 2 ชนิด คือ ข้าวนาปี-ยาสูบ ทั้งนี้เนื่องจากขบวนการผลิตใบยาแห้งของชาวไร่บ่มเองยังมีขั้นตอนของการรมใบยา มาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นเวลาที่จะเอาไปใช้ในการปลูกพืชชนิดอื่นจึงมีน้อยกว่าชาวไร่ยาสูบ ซึ่งเมื่อเก็บเกี่ยวใบยาสูบแล้วก็ถือว่าเสร็จสิ้นขบวนการผลิต ดังนั้นจึงสามารถปลูกพืชอื่นได้อีกหลายชนิด ระบบพืชของชาวไร่ยาสูบจึงมีความหลากหลายกว่าระบบพืชของชาวไร่บ่มเอง

การใช้เตาบ่ม

เมื่อพิจารณาจากจำนวนโคกเตาใบยาแห้งที่ทางโรงงานยาสูบจัดสรรให้ชาวไร่บ่มเองแต่ละครอบครัว ซึ่งได้รับโคกเตา 1,300 - 1,500 กก. หรือ 2,400 กก. นั้น ถ้าพิจารณาความสามารถของการใช้เตาบ่ม โดยพิจารณาจากความถี่ของการใช้เตาบ่มใน 1 ปี จากการศึกษาพบว่า ชาวไร่บ่มเองนิยมปลูกยาสูบ 2 รุ่น ซึ่งยาสูบแต่ละรุ่น จะใช้เวลาในการบ่มประ

ตารางที่ 3.12 ระบบการปลูกพืช

ระบบการปลูกพืชของชาวไร่ตนเอง	ร้อยละ
(1) ข้าวนาปี - ยาสูบ	52.17
(2) ยาสูบ - ว่าง	10.14
(3) ข้าวนาปี - ยาสูบ - ถั่วเหลือง	8.69
(4) ยาสูบ - ถั่วเหลือง	5.80
(5) ข้าวนาปี - ยาสูบ - ผัก	4.35
(6) ข้าวนาปี - ถั่วลิสง - ยาสูบ	2.90
(7) ข้าวนาปี - ยาสูบ - กระเทียม - ผัก	2.90
(8) ยาสูบ - กระเทียม	2.90
(9) ข้าวนาปี - ยาสูบ - กระเทียม	1.45
(10) ยาสูบ - ผัก - กระเทียม	1.45
(11) ข้าวโพด - ยาสูบ - ผัก	1.45
(12) ผัก - ยาสูบ	1.45
(13) ยาสูบ - ผัก - ถั่วเหลือง	1.45
(14) ยาสูบ - ถั่วเหลือง - ข้าวโพด	1.45
(15) ยาสูบ - ข้าวโพด	1.45
รวม 15 ระบบพืช จำนวน	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.12 (ต่อ) ระบบการปลูกพืช

ระบบการปลูกพืชของชาวไร่ชาสด	ร้อยละ
(1) ข้าวนาปี - ยาสูบ - ผัก	20.00
(2) ข้าวนาปี - ยาสูบ	17.33
(3) ข้าวนาปี - ยาสูบ - ผัก - ถั่วเหลือง	10.67
(4) ผัก - ยาสูบ	10.67
(5) ข้าวนาปี - ยาสูบ - ถั่วเหลือง	9.33
(6) ข้าวนาปี - ยาสูบ - กระเทียม - ผัก	5.33
(7) ข้าวนาปี - ยาสูบ - กระเทียม	4.00
(8) ข้าวนาปี - ผัก - ข้าวโพด - ยาสูบ	4.00
(9) ยาสูบ - ว่าง	4.00
(10) ข้าวนาปี - ยาสูบ - กระเทียม - ถั่วเหลือง - ข้าวตอ	4.00
(11) ยาสูบ - ผัก - ถั่วเหลือง	1.33
(12) ยาสูบ - ผัก - กระเทียม	1.33
(13) ผัก - ข้าวโพด - ยาสูบ	1.33
(14) ข้าวนาปี - ถั่วลิสง - ยาสูบ	1.33
(15) ยาสูบ - ผัก - ถั่วเหลือง	1.33
(16) ข้าวนาปี - ยาสูบ - ผัก - ถั่วลิสง	1.33
(17) ยาสูบ - ถั่วเหลือง	1.33
(18) ข้าวนาปี - ยาสูบ - กระเทียม - ข้าวตอ	1.33
รวม 18 ระบบพืช จำนวน	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

มา 2 เดือน ดังนั้นใน 1 ปี ชาวไร่เองจะใช้เตาต้มประมาณ 4 เดือนนี้ ชาวไร่เองจะใช้เตาต้มไม่เต็มที่ ถ้าผลิตใบยาเพื่อขายในโคเวต้าเท่านั้น เนื่องจากการต้มใบยาแต่ละครั้งจะได้ใบยาแห้ง ประมาณ 200 - 250 กก. ดังนั้นจากจำนวนโคเวต้าที่แต่ละครอบครัวได้รับจะใช้การต้มเพียง 8 ครั้งต่อปีเท่านั้น แต่ความสามารถของเตาต้มสามารถทำการต้มได้ถึง 20 ครั้ง ใน 1 ปี เพราะการต้มใบยาแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 5 - 6 วัน ดังนั้นจำนวนโคเวต้าใบยาแห้งที่ทางโรงงานยาสูบจัดสรรให้ชาวไร่เองจึงยังไม่เหมาะสมกับความสามารถของเตาต้มที่มีอยู่ ถ้าจะให้มีการใช้เตาต้มอย่างเต็มที่ชาวไร่เองควรจะผลิตยาแห้งประมาณ 4,000 กก./ปี หรือประมาณ 20 ไร่ จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวไร่เองยังมีการใช้เตาต้มไม่เต็มที่ ดังนั้นขนาดของเตาต้มและโคเวต้าที่โรงงานยาสูบให้ชาวไร่เองแต่ละครอบครัวจึงไม่สมดุจย์ ทำให้เกิดการใช้กำลังผลิตไม่เต็มที่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวไร่เองเป็นเกษตรกรที่มีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจวัดจากการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ ขนาดที่ดินทำกิน และรายได้ของครัวเรือนสูงกว่าชาวไร่ในตลาดข้อตกลง ทั้งนี้เพราะแต่เดิมก็เป็นผู้มีทุนรอนอยู่แล้วเนื่องจากในการต้มใบยาต้องใช้ทุนในการสร้างเตาต้ม การต้มเองทำให้เกิดรายได้เฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าการผลิตยาสดมาก กล่าวคือ การปลุกยาสดโดยเฉลี่ยให้รายได้เพียง 13 % ของการผลิตยาแห้ง และรายได้ที่มากขึ้นนี้อาจกล่าวได้ว่า มาจากค่าเช่าทางเศรษฐกิจของโคเวต้าที่ได้จากยาสูบ จากการศึกษาพบว่า ระหว่างปี 2524 - 2528 เกษตรกรที่ได้ส่วนเกินทางเศรษฐกิจเหล่านี้มิได้เพิ่มขึ้น เพราะสามารถใช้ส่วนเกินทางเศรษฐกิจสะสมซื้อโคเวต้าเตาต้มจากกันและกัน กล่าวได้ว่า ชาวไร่เองเป็นนายทุนขนาดย่อมในชนบทนั่นเอง